

Asia: VN/28181/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi terveydensuojelulain maksusäännösten muuttamiseksi

Lausunto

Yleiset kommentit muutosehdotukseen

Valvira jakaa lausuntonsa lausuntopyynnön mukaisesti osiin lau-suen seuraavaksi ensin yleisesti muutosehdotuksesta ja sen jälkeen tarkemmin pykälittäin.

Yleiset kommentit muutosehdotukseen

Terveydensuojelulakiin esitettävä vuosittainen valvontamaksu on tarpeellinen uudistus. Nykyinen malli, jossa suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksista kertyy toimintaa rahoittavia valvontamaksuja, on voinut johtaa tarkastusten suosimiseen muiden valvontatoimien kustannuksella. Tämä on ongelmallista toiminnan kehittämisen näkökulmasta, kun tarkastusmaksuilla rahoitetaan viranomaistoimintaa, mutta samalla terveydensuojelun valvontaa on valtakunnallisessa ohjauksessa pyritty suuntaamaan hyödyntämään laajempaa valvontakeinojen valikoimaa. Valvira pitääkin hyvänä esityksestä välittyvää toiminnanharjoittajien omavalvonnan tukemisen vahvistamista.

Luonnoksen mukaan suurimpia terveydensuojelulain nojalla suunnitelmallisesti valvottavia kohteita ovat talousvettä toimittavat laitokset, uimarannat sekä kylpylät ja uimahallit. Nämä toiminnot ovat suurimmalta osin kunnallisesti järjestettyjä, joten valvonnan perusmaksut kohdistuvat näiden osalta siten erityisesti kuntiin. Näin on ollut tilanne tosin nykyisenkin viranomaistoiminnan ja maksusääntelyn osalta.

13 § Ilmoitusvelvollisuus

Nykyinen soveltamiskäytäntö, joka nojautuu vahvasti oikeudellisesti ei-sitoviin viranomaisohjeisiin, ja ilmoitusvelvollisuuden pykälämuotoilu, ei Valviran näkemyksen mukaan tuonut aiemmin tarvittavaa varmuutta valvonnan perusmaksujen perusteeksi. Nyt käsillä olevassa esitysehdotuksessa tämä keskeisin ilmoitusvelvollisuuden tulkinnallisuuteen liittynyt ongelma on pyritty korjaamaan sekä samalla esitetään muitakin tarpeellisia tarkennuksia pykälään, joita tässä käsitellään seuraavaksi tarkemmin.

Esitysehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa käytetään ilmoitusvelvollisuuden yhteydessä käsitteitä toiminto ja toiminta. Lakiehdotuksessa ilmoitusvelvollisuuden tarkentavana kriteerinä on 5 kohtaa lukuun ottamatta tilojen käyttöönotto. Valvira ehdottaa lisättäväksi perusteluihin selventävän virkkeen tilojen ja toiminnan suhteesta ilmoitusvelvollisuuteen. Perusteluissa voitaisiin todeta, että ilmoitusvelvollisuuden kriteerinä on toimintaan varattujen tilojen käyttöönotto, lukuun ottamatta ihoa rikkovaa toimintaa.

Tässä yhteydessä Valvira myös toteaa, että terveydensuojelulakiin olisi tulevaisuudessa tarpeellista selventää toiminnan ja tilojen suhdetta viranomaisvalvonnassa. Lisäksi 13 §:n perusteluissa voisi olla tarpeen tarkentaa ilmoitusvelvollisuutta tilanteessa, jossa samassa toimipaikassa toimii useampi toiminnanharjoittaja. Lakiehdotuksen liitteessä mainitut kiertävät toiminnanharjoittajat olisi tarpeellista määritellä myös pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa. Mainitaan myös, että vastaanottokeskukset on sijoitettu samaan 4 kohtaan jatkuvaa hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksiköiden kanssa. Vastaanottokeskukset voisivat kuitenkin sijaita myös 1 kohdassa, sillä ne voidaan rinnastaa terveydensuojelullisten ominaisuuksiensa puolesta myös kasarmeihin, mutta ne eivät kuulu sosiaalialan laitoksiin.

Pykälän 2 momentin lisäys ilmoitusvelvollisuudesta toimintaa lopettaessa on hyvä ja tarpeellinen, mutta Valviran näkemyksen toiminnan lopettamisilmoituksen tulisi olla maksuton. Nyt pykälän muotoilusta sekä 50 a §:stä johtuu, että lopettamisilmoitus voidaan tulkita myös maksulliseksi.

50 § Valvonnan perusmaksu

Pykälän 1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että valvonnan perusmaksu kohdistuisi valvonnan piiriin kuuluviin toimintoihin kuten lain liitteessä tarkemmin esitetään. Tässä yhteydessä olisi hyvä mainita suhteesta toiminnan tiloihin kuten aiemmin todettu.

Pykälän 2 momentissa kerrotaan maksun määräytymisestä, kun yhdellä toiminnanharjoittajalla on useita toimintoja samassa toimipaikassa. Valvira pitää tärkeänä, että toimipaikan määrittelyä esityksessä tarkennetaan, sillä toimipaikkana ymmärretään valvonnassa yleensä katuosoite, mutta esimerkiksi kampusalueella voi olla useita osoitteita ja samassakin rakennuksessa useita rappuja.

Luonnoksen liitteen mukaan luvan- tai ilmoituksenvarainen toiminnanharjoittaja on talousvettä toimittava laitos, mutta valvonnan – sekä valvontatietojärjestelmän – näkökulmasta jokaisella vedenjakelualueella on oma toimipaikka.

Valvira pitää tärkeänä, että esityksessä täsmennettäisiin sitä, kohdistetaanko perusmaksu jokaiselle vedenjakelualueelle vai pelkästään toiminnanharjoittajalle. Tällä hetkellä esitysehdotuksen 50 § 2 mom. on tulkittavissa niin, että maksu määräytyisi vedenjakelualueittain.

Valvira nostaa esille sen seikan, että tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti ja ne toistuvasti kohdistuvat toiminnanharjoittajien niille vedenjakelualueille, joilla on haasteita. Tällöin tarkastusmaksuilla saavutetaan välillisesti valvonnan rahoituksen riskiperusteista kohdentumista. Sen sijaan vuosittaisen valvonnan perusmaksun kohdentumisessa vedenjakelualueille voi johtaa moninkertaiseen maksuun vain sillä perusteella, että yhdyskuntarakenne on eri tavoin maantieteellisesti sijoittunutta. Lisäksi on otettava huomioon toiminnon elintärkeys yhteiskunnan toiminnan kannalta.

50 a § Terveysturvallisuustarkastuksista perittävät muut maksut

Tässäkin Valvira kiinnittää huomiota ilmoitusvelvollisuuden sidonnaisuudesta toimintaan varattuihin tiloihin. 50 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa s. 13 todetaan ilmoituksesta ”...perustetaan uusi suunnitelmalliseen valvontaan kuuluva toiminto, toimipaikka tai –tila.” 13 §:n (s.11) perusteluissa puhutaan perustettavasta toiminnosta ja toiminnasta. Kuten aiemmin tässä lausunnossa todettu, varsinaisessa lakiehdotuksessa vain ihoa rikkova toiminta on toimintana ilmoitusvelvollinen.

Pykälän 1 momentissa esitetyt lisäykset maksullisista toimenpiteistä ovat Valviran näkemyksen mukaan tarpeellisia ja kannatettavia.

50 b § Maksujen perintä ilman tuomiota tai päätöstä sekä viivästyskorko

-

50 c § Valvonnan perusmaksun oikaisu

-

56 § Muutoksenhaku

-

LIITE

Liitteen kohdan 1 yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 16) mainitaan pienimuotoisen majoitustoiminnan luetelmassa täysihoitolat, joka voi käsitteenä olla vanhentunut ja sen poistamista on hyvä harkita.

Liitteen kohdan 2 perusteluissa (s. 17 ensimmäinen kappale) todetaan, että hotellin allasosasto olisi ilmoitus- ja perusmaksuvelvollista toimintaa, jos allasosasto oheistiloineen on muidenkin kuin hotellivieraiden käytettävissä. Muualla esitysehdotuksessa todetaan, ettei saman toiminnanharjoittajan samassa toimipaikassa sijaitsevista ilmoituksenvaraisista toiminnoista peritä kuin yksi valvonnan perusmaksu. Sivulla 13 esimerkkinä tällaisesta toiminnasta käytetään juuri

hotellia. Erikseen mainittu allasosaston perusmaksuvelvollisuus on siten hieman ristiriitaista ja lisää edelleen tarvetta määritellä myös toimipaikan käsite.

Liitteen kohtien 2 ja 3 osalta Valvira näkee tarpeellisena tarkentaa esitykseen sen, ovatko sisäleikkipuistot ja aktiviteettipuistot lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvää toimintaa vai liikuntatiloja. Valviran aiemmassa soveltamiskäytännössä ne on katsottu kokoontumistoiminnaksi, mutta molemmille vaihtoehdoille löytyy perusteita. Erona on, että liikuntatiloina ne olisivat perusmaksuvelvollisia, mutta kokoontumiseen liittyvänä toimintana eivät.

Liitteen kohdan 5 perusteluissa (s. 18) mainitaan kahdessa yhteydessä ”erillisessä toimipaikassa annettavat kauneudenhoitopalvelut”, jota ehdotetaan täydennettäväksi liitteessä käytettävällä käsitteellä kauneushoitola. Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle rajattavia tavanomaisia parturikampaamopalveluita olisi tarpeen hieman tarkemmin määritellä pidentämällä esimerkkiluettelmaa, sillä kampaamot tarjoavat useita erilaisia kauneudenhoitoon liittyviä palveluja.

Itse liitteen taulukko kaipaa muutamien osien terminologista täsmennystä. Kohdan 2 neljännellä rivillä on käytetty termiä ”muu yleisölle avoin uimarannat”. Tässä on syytä käyttää termiä ”pieni yleinen uimaranta” asetuksen 354/2008 mukaisesti. Kohtaan ”opetuksen järjestämispaikka” Valvira ehdottaa tarkennuksena viittausta perusopetuslakiin (628/1998), jota liitteessä yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tarkoitettaneen. On oletettavaa, että useimmiten säädös luetaan sellaisenaan, eikä perusteluissa olevaa viittausta välttämättä huomata, mikä voi johtaa käsitteen liian laajaan tulkintaan.

Ilonen Kimmo
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira